

Rörelsejuridiken som motstånd

Studiehandledning

GÖR EN ANNAN VÄRLD MÖJLIG

©ABFs förbundsexpedition 2019
Artikelnummer: ABF10589
Text: Benjamin Ivansson
Foto: Celia Karlin O'Sullivan
Layout: Malin Trotzig

Innehållsförteckning

Inledning	4
Kort om rörelsejuridik	4
Om studiehandledningen	4
Fördjupning	4
Träff 1 Rörelsejuridiken som motstånd	5
Övning – vem är jag och varför är jag här?	5
Diskussionsfrågor sida 6–16	5
Träff 2 Juristen och rörelsejuridiken	6
Diskussionsfrågor sida 16–30	6
Övning – heta stolen	6
Träff 3 Civilsamhället – behov och utmaningar	7
Diskussionsfrågor sida 30–42	7
Övning	7
Till dig som är cirkelledare	8
Hur arbetar man i en studiecirkel?	8
Att tänka på innan cirkeln startar	8
Vad är viktigt i rollen som cirkelledare?	8
Alla ska kunna vara med	8
Praktiska saker att tänka på	9
Vad är en arbetsplan?	9
Cirkelledarutbildning	9

Inledning

Kort om rörelsejuridik

Rörelsejuridik innebär att en jurist engagerar sig yrkesmässigt för en eller flera samhällsfrågor. Trots att rättssystemet anstränger sig för att vara så objektivt som möjligt, består hela rättskedjan av människor som likt alla andra påverkas av både idéströmningar och samhällets olika maktstrukturer. Vem du är har därför inverkan på utfallet och vilka rättigheter du kan ta del av i praktiken. En rörelsejurist ser det här och jobbar utifrån den förståelsen för att åstadkomma sociala förändringar genom sin roll som jurist. Till exempel genom grupp mål, opinionsbildning eller utbildning.

Om studiehandledningen

Den här studiehandledningen är ett stöd för dig som cirkelledare och innehåller ett förslag till upplägg, ett antal diskussionsfrågor och praktiska tips på hur man leder en studiecirkel.

Studiecirkeln baseras på rapporten "Rörelsejuridiken som motstånd" och vänder sig till alla som är intresserade av rörelsejuridik och som vill lära sig mer om vad det är och hur man kan jobba rörelsejuridiskt.

Studiecirkelns upplägg bygger på att deltagarna läser delar av rapporten "Rörelsejuridiken som motstånd" inför varje träff. Under träffarna för ni en diskussion om det ni har läst och pratar om vilka tankar läsningen väckte. Vi föreslår att studiecirkeln delas upp på tre träffar. Studiehandledningens diskussionsfrågor och förslag på antalet träffar ska ses som just förslag, det är fritt fram att ändra upplägg om ni vill.

Fördjupning

Rapporten "Rörelsejuridiken som motstånd" kom ut 2019 och är en uppföljning på rapporten "Rörelsejurister, vägen mot en samhällsförändrande juridik" som utkom år 2015. Båda rapporterna behandlar rörelsejuridikens framväxt de senaste åren och diskuterar varför rörelsejuridiken behövs i Sverige idag. Även om studiehandledningen baseras på den senaste rapporten kan även den första användas som studiematerial, inte minst som fördjupning efter avslutad cirkel. Ett annat tips på fördjupning är podcasten "Vem har rätt" som diskuterar rörelsejuridiken ur flera synvinklar. Podcasten kan hittas på valfri poddapp.

Träff 1 Rörelsejuridiken som motstånd

När ni ses första gången kan det vara bra att låta deltagarna presentera sig och berätta varför de valt att gå med i studiecirkeln. Även om ämnet är tydligt från början, finns det säkert många olika skäl till varför man gått med.

Du som cirkelledare får också möjligheten att känna av deltagarnas förväntningar. Ett roligt sätt att göra det på är att para ihop dem två och två för att intervjua och sedan presentera varandra.

Övning – vem är jag och varför är jag här?

- Para ihop deltagarna två och två, med papper och penna.
- Ge deltagarna 15–20 minuter att berätta för varandra vilka de är och varför de valt att gå med i studiecirkeln, samtidigt som de skriver ned varandras svar.
- Samla alla igen och låt deltagarna presentera varandra.

Låt det här momentet ta tid. Med stor sannolikhet skiljer sig svaren åt och det kan vara av stort värde för gruppen att få diskutera. Gå vidare när ni är redo.

Diskussionsfrågor sida 6–16

- Var det något ni reagerat på vid läsningen? Håller alla med om det som står?
- Vad tycker ni definierar ett rättssamhälle?
- När ni hör ordet jurist, vad tänker ni då?
- Vad ligger bakom den ”solidaritetskris” som beskrivs i inledningen?
- I rapporten står det att rörelsejuridiken inte vill avpolitiserat intressekonflikter i samhället – hur avgör man om en fråga ska drivas i domstol eller i politiken? Och vad är skillnaden?
- Författaren går igenom hur förorter stigmatiseras av etablerade medier och politiker – finns det några invändningar mot beskrivningen?
- Politiker i Polen, Ungern, Brasilien och USA får allt större inflytande i domstolarnas arbete. Hur tycker ni att situationen ser ut här i Sverige? Vad tycker ni om att politiken får mer att säga till om i juridiken?

Träff 2 Juristen och rörelsejuridiken

Diskussionsfrågor sida 16–30

- Var det något ni reagerat på vid läsningen? Håller alla med om det som står?
- Författaren beskriver ett komplicerat förhållande mellan åsikt och lag. Bland annat genom exemplet om neutrala och religiösa uttryck. Kan ni komma på fler exempel där en lag (eller dess tillämpning) påminner om en åsikt?
- Vad tycker ni är juridikens roll i samhället?
- I kapitel två beskriver författarna juridiken som ”frusen politik”, vad tänker ni kring den beskrivningen?
- Hur ser underordnade grupper relation till juridiken ut? Är alla människor lika inför lagen?
- Hur får alla medborgare tillgång till juridiska verktyg oavsett bakgrund, utbildningsnivå etc.?
- Behövs det något mer än rörelsejuridik för att säkerställa att det som står i lagen upprätthålls?

Övning – heta stolen

Det här är en bra övning för att ge plats åt olika åsikter som kan finnas i en grupp. Förbered övningen genom att tänka ut ett antal påståenden som deltagarna ska ta ställning till, gärna påståenden som det kan finnas olika åsikter om.

Låt deltagarna sätta sig på stolar i en ring. Det ska finnas en plats mer än antalet deltagare. Övningsledaren läser upp ett antal påståenden som deltagarna får ta ställning till. Den som håller med påståendet reser sig och byter plats. Den som inte håller med eller är tveksam, sitter kvar. När alla som vill byta plats har gjort det får några deltagare motivera varför man bytte plats eller satt kvar.

Istället för att sitta på stolar i en ring, kan ni också stå i en ring om ni inte har stolar eller vill använda dem.

Träff 3 **Civilsamhället** – behov och utmaningar

Diskussionsfrågor sida 30–42

- Var det något ni reagerat på vid läsningen? Håller alla med om det som står?
- Är det rätt att kalla de områden som beskrivs i kapitlet, för parallella samhällen? Vad är följden av en sådan beskrivning?
- Vilka likheter och skillnader finns det i Brasiliens och Sveriges marginaliserade områden?
- Är det inte rimligt att polisen jobbar mot gängkriminalitet där den förekommer?
- Vad behöver göras för att bekämpa ojämlikheten? Är det samma åtgärder som behövs för att minska otryggheten?
- Hur kan man involvera en rörelsejurist i de frågor som deltagarna är engagerade i?

Övning

Dela in deltagarna i mindre grupper och låt dem diskutera ovanstående frågor utifrån ett lösningsorienterat perspektiv. Samla därefter deltagarna och låt dem berätta i helgrupp vad de kommit fram till.

Till dig som är cirkelledare

Den här delen är ett stöd för dig som cirkelledare och kursledare. Den innehåller praktiska tips när det gäller hur man leder en cirkel och förslag på upplägg av den. Välkommen som cirkelledare i ABF!

Hur arbetar man i en studiecirkel?

Kanske har du varit cirkelledare tidigare eller själv gått en studiecirkel så att du känner till grundtanken. Om inte är det viktigt att du får en känsla för hur man arbetar i en studiecirkel, grundtanken är att alla i cirkeln delar med sig av sina kunskaper och att man lär sig tillsammans. Demokrati och delaktighet är två viktiga hörnstenar i en studiecirkel. Alla ska kunna påverka och känna sig delaktiga i arbetet. Det är det arbetssätt som gör att många upplever en studiecirkel som ett socialt givande, roligt och kreativt sätt att lära sig tillsammans.

Att tänka på innan cirkeln startar

Tillsammans med din kontakt på ABF går du igenom upplägget av studiecirkeln. Stäm av studiematerial, lokal och om det finns kunskap om deltagarna som är bra att ha med sig för dig som ledare. Kanske finns det sådant som kan vara värdefullt att veta om dina deltagare i förväg, exempelvis om de kommer från en och samma förening eller om de har anmält sig via ABFs kursprogram som är riktat mot allmänheten.

Vad är viktigt i rollen som cirkelledare?

För dig som ledare gäller det att skapa ett generöst klimat där alla känner sig delaktiga. Eftersom studiecirkeln bland annat kännetecknas av tid för reflektion och frågor är det viktigt att du som ledare ger plats och tid för det. I början av varje träff bör du öppna för frågor från föregående träff och berätta om dagens arbete. I slutet av träffen är det också viktigt att du lämnar tid för reflektion och frågor. I grupper brukar det oftast finnas några som har lättare än andra att uttrycka sig och ta plats. Som ledare är det din uppgift att se till att så många som möjligt deltar i samtalen. Frågor som "Är det här något du känner igen?" eller "Hur tänker du om det?" är några inbjudande meningar till en person sitter tyst.

En grupp utvecklas hela tiden och för en del tar det några gånger innan gruppen känns så trygg att de vill delta i samtalen.

Alla ska kunna vara med

I våra studiecirkel finns människor med olika bakgrund, förutsättningar, möjligheter och intresseområden. Det är vi glada för. Utan mångfald i gruppen förlorar studiecirkeln sin kraft. Därför är det viktigt att alla som deltar har möjlighet att vara med på lika villkor. Någon kan ha en synlig funktionsnedsättning, en annan har en dold.

Några har svenska som modersmål, någon har det inte. Genom dialog med deltagarna brukar det gå ganska smidigt att hitta ett upplägg som fungerar för alla.

Kom ihåg att ingen förväntar sig att du ska gissa dig till vad varje individ behöver. Ge dem därför möjlighet att tala om det redan i samband med att de anmäler sig. Det behöver inte bli mer märkvärdigt än att du frågar ”Är det något jag som cirkelledare behöver veta inför första träffen?”.

Ofta handlar det om ganska enkla åtgärder. Det kan vara glutenfritt fika, tillräckligt med pauser, studiematerialet utdelat i förväg, hörslinga, förstorad text, framkomlighet för rullstol, extra tydligt språk med mera. Det mesta kan lösas med en öppen inställning och god framförhållning.

Skulle det trots allt uppstå behov som inte går att tillgodose är det ändå viktigt att visa att du ser och respekterar individen. I slutändan är det inte tekniska detaljer som gör en studiecirkel tillgänglig, utan att deltagarna känner sig välkomna som de är. Därför är bemötandet många gånger avgörande.

Praktiska saker att tänka på

Det finns en del praktiska saker att tänka på som cirkelledare. Du ska fylla i närvarolistan, digitalt eller på papper. Se till att den tekniska utrustning som krävs för studiecirkeln finns tillgänglig och fungerar. Den första gången är det extra viktigt att vara ute i god tid, så deltagarna känner sig välkomna. Ställ iordning i lokalen. Försök sitta så att alla ser varandra. När ni lämnar lokalen ska den vara iordningsställd. Kom också ihåg att tala om för deltagarna att det är ABF som arrangerar studiecirkeln. Om det är genom en organisation – exempelvis en fackklubb, PRO eller patientförening – cirkeln genomförs så talar du om att det är den organisationen i samarbete med ABF.

Vad är en arbetsplan?

När man planerar en studiecirkel behövs en arbetsplan. Det är ett arbetsdokument som lägger en bra grund för att man ska nå målet med cirkeln. Vare sig du gör arbetsplanen själv eller använder en mall är det viktigt att du stämmer av med deltagarna. Finns det alternativa upplägg? Andra önskemål? När gruppen har enats om arbetsplanen och eventuella ändringar gjorts så lämnar du en kopia till ABF.

En rekommendation är att hålla cirkeln på tre träffar, där första träffen ägnas åt kapitel ett, andra åt kapitel två och sista träffen åt kapitel tre och fyra. Förslag är att både diskutera igenom de centrala begrepp som används i texten och sedan diskutera studiefrågorna. Begreppen är centrala inom en marxistisk analys. Kommunistiska manifestet finns i många olika översättningar på svenska, begreppen i frågorna kan variera något mellan olika översättningar. Senaste svenska utgåvan släpptes 2018 av förlaget Modernista, lagom till manifestets 170-årsjubileum.

Cirkelledarutbildning

Alla cirkelledare inom ABF har möjlighet att gå en cirkelledarutbildning. Det första steget är ett introduktionssamtal. Det andra är grundutbildning steg G, som omfattar nio timmar. Efter det finns

fördjupningskurser om lärande, gruppdynamik, att vara cirkelledare, med mera. Tala med ditt lokala ABF-kontor om du är intresserad av att gå en cirkelledarutbildning.

ABFs verksamhetsformer

ABF har tre verksamhetsformer: studiecirkel, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram. I studiecirkeln deltar minst tre och högst tjugo deltagare, inklusive cirkelledaren. Cirkeln är på minst tre träffar med sammanlagt minst nio studietimmar (en studietimme = 45 minuter). I annan folkbildningsverksamhet är formerna friare och flexibla, här finns pröva-på-verksamhet, workshops, temakvällar, en-dags- och helgkurser. Kulturprogram framförs inför eller tillsammans med minst fem deltagare utöver studieförbundets ledare. Det kan vara föreläsningar, teaterföreställningar, konserter, debatter med mera. Ett kulturprogram ska pågå i minst 30 minuter och vara utformat så att det bidrar till att skapa delaktighet, upplevelse och eftertanke.

Läs mer om ABF och ABFs verksamhetsformer i foldern "Med i ABF".
www.abf.se/medlemsorganisation/

Diskussionsfrågorna kan kopieras och delas ut till deltagarna så att alla vet vad som ska tas upp under träffarna.

Den här studiehandledningen har tagits fram av ABF i samarbete med författarna till rapporten "Rörelsejuridiken som motstånd". Studiehandledningen ger förslag på upplägg, diskussionsfrågor och praktiska tips till cirkelledaren.

Gå en cirkel hos ABF och lär dig tillsammans med andra!

www.abf.se